

Sivistys- ja hyvinvointikeskus

Vastuhenkilö: sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja

Toimintaperiaatteet

Sivistys- ja hyvinvointikeskus tarjoaa kaupungin asukkaille monipuolisia ja laadukkaita varhaiskasvatus-, koulutus-, vapaa-aika-, maahanmuutto-, museo-, kulttuuri- ja kirjasto-palveluita sekä vapaan sivistystyön palveluita.

Palveluita tarjotaan ja järjestetään Loviisan kaupungin strategia huomioiden osaavan ja motivoituneen henkilöstön kanssa asiakaslähtöisesti yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Sivistys- ja hyvinvointikeskus panostaa kaksikielisellä toiminnallaan lasten, nuorten ja muiden kuntalaisten hyvinvointiin, elämänlaadun parantamiseen, yhteisen kulttuuriprofiilin luomiseen sekä terveiden elämäntapojen ja aktiivisen kansalaisuuden edistämiseen.

Sivistys- ja hyvinvointikeskuksen vastualueet

- Hallinto ja kehittäminen, sisältäen siivous- ja ruokapalvelut, lapsiparlamentin ja lapsiystävällinen kunta -toimintamallin.
- Varhaiskasvatus
- Koulutus
- Vapaa sivistystyö
- Hyvinvoinnin palvelut, sisältäen maahanmuuttopalvelut, nuorisovaltuuston, vanhusneuvoston, vammaisneuvoston, palvelulinjan ja seniorirahaston.

Toiminnan painopisteet

Opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämänä kansallisena sivistyksen teemavuotena 2024 painottuvat kestävä tulevaisuus, monimuotoisuus, yhdenvertaisuus ja uussuomalaisuus. Kulttuuri ja taide ovat sivistyksen edelläkävijöitä. Teemoista myös lukutaidon ja dialogin korostaminen, sekä elinikäinen oppiminen ja sivistys antavat mahdollisuuden osallistavaan ja yhdessä toteutettaviin tapahtumiin.

Toimintakulttuurin rakentaminen toimivaksi yhteistyöksi Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa jatkuu vuonna 2024. Vuoden 2024 aikana on valmistauduttava myös siihen, että vuoden 2025 alusta voimaan tulevan kotoutumislain uudistuksen myötä kuntien velvollisuudeksi tulee järjestää monikielinen yhteiskuntaorientaatio osana kunnan kotoutumisohjelmaa. Yhteiskuntaorientaatiossa maahanmuuttajat saavat tietoa Suomessa asumisesta, elämisestä ja työskentelemisestä, suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta sekä yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista.

Lisäksi painopisteenä on tuottaa laadukkaita peruspalveluja muun muassa seuraavien suunnitelmien ja tavoitteiden mukaisesti:

- Loviisan kaupungin Lapsiystävällinen kunta toimintasuunnitelma (Suomen UNICEF ry 12.4.2022)
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2021–2024 (KV 16.2.2022 § 5)
- Loviisan kaupungin hyvinvointisuunnitelma 2021–2024 (KV 16.2.2022 § 4)
- Kulttuurin ja kulttuurimatkailun edistämishjelma (KV 16.3.2022 § 22)
- Loviisan kaupungin strategia 2022-2025 (KV 15.6.2022 § 59)
- Kotouttamishjelma 2021-2024 (KV 15.12.2021)
- Loviisan kaupungin osallisuusohjelma 2021-2023

- Esteettömyys- ja saavutettavuusohjelma 2021-2025
- Nuorten moniammatillisen ohjaus- ja palveluverkoston tavoitteet ja toimenpiteet vuodelle 2023
- Loviisan kaupungin opiskeluhuollon ohjausryhmän vuosittaiset painopistealueet ja niiden mukaiset toimenpiteet kouluilla.
- Loviisan kaupungin taideohjelma (HVL 7.12.2021 § 43)
- Liikuntapoliittinen ohjelma (KUVA 7.6.2023 § 82)

Riskiarvio

- Toimintaympäristöön liittyviä riskejä ovat paikallisesti kiinteistöjen ylläpidon riittämättömyys ja se, ettei korjausvelkaa torjuta. Kansainväliset tason muutokset heijastuvat maahanmuuton lisääntymisenä ja erilaisina uhkina.
- Tietoon, tietoturvaan ja tietojärjestelmiin liittyvät riskit.
- Voimavaroihin liittyviä riskejä ovat perustoiminnan rahoituksen ja henkilöstöressurssin riittävyys kaikissa tilanteissa, henkilöstön osaaminen, jaksaminen ja työhyvinvointi. Voimavarojen riittämättömyys voi vaikuttaa siihen, ettei muun muassa lakimuutosten toimeenpanoon ehditä tai voida riittävästi varautua. Esimerkiksi vuoden 2025 alusta tulee voimaan uudistettu kotouttamislaki, joka lisää kuntien velvollisuuksia.

Toimintaa varten käytettävissä olevat ulkoiset määrärahat (ulkoinen toimintakate on sitova kaupunginvaltuustoon nähden)

	TILINPÄÄTÖS 2022	TALOUSARVIO 2023 muutoksineen	TALOUSARVIO 2024	TALOUS- SUUNNITELMA 2025	TALOUS- SUUNNITELMA 2026
Myyntituotot	1 744 307	1 665 875	1 559 204	1 559 204	1 559 204
Maksutuotot	829 962	677 300	685 800	685 800	685 800
Tuet ja avustukset	1 070 035	898 675	755 700	755 700	755 700
Vuokratuotot	32 561	50 000	35 000	35 000	35 000
Muut toimintatuotot	146 624	10 550	7 500	7 500	7 500
Toimintatuotot	3 823 489	3 302 400	3 043 204	3 043 204	3 043 204
Valmistus omaan käyttöön					
Henkilöstökulut	-22 872 601	-22 826 629	-25 395 068	-25 903 000	-26 421 100
Palveluiden ostot	-3 461 433	-3 973 827	-3 876 521	-3 918 300	-3 957 500
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 953 192	-1 689 928	-1 699 934	-1 733 900	-1 751 200
Avustukset	-621 887	-764 150	-732 000	-728 000	-728 000
Muut toimintakulut	-1 604 651	-1 609 236	-2 357 645	-2 357 600	-2 357 600
Toimintakulut	-30 513 764	-30 863 770	-34 061 168	-34 640 800	-35 215 400
Toimintakate ulkoinen	-26 690 275	-27 561 370	-31 017 964	-31 597 596	-32 172 196
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>	<i>-168 742</i>	<i>-72 670</i>	<i>-166 948</i>	<i>-136 596</i>	<i>-104 397</i>
<i>Sisäiset erät, netto</i>	<i>-6 988 108</i>	<i>-8 970 118</i>			
<i>Laskennalliset erät, netto</i>	<i>-1 571 272</i>	<i>-1 898 949</i>			

Kaupunkistrategiasta ja toiminnan painopisteistä johdetut, kaupunginvaltuustoon nähden sitovat avaintavoitteet vuodelle 2024 ja toimintasuunnitelma niiden saavuttamiseksi

1. ELINVOIMAINEN KAUPUNKI

KESKUKSEN AVAINTAVOITTEET (1 VUOSI)	Vastuualueen avaintavoitteet (lautakuntataso)	Toimintasuunnitelma / Keino	Vastuulautakunta /henkilö
Kaupungissa on vuoden 2024 lopussa yli 15 000 asukasta.			
Lisäämme kaupungin tunnettavuutta. Vaikutamme myönteisen kokonaiskuvan luomiseen.	Historiallinen Loviisa hurmaa elämyksillään ja kulttuuritarjonnallaan.	Museo tuottaa kiinnostavia näyttelyitä ja ylläpitää kulttuuriympäristökohteita, kuten vuoden 2024 aikana järjestettävä museon 120-vuotisjuhlanäyttely. Järjestämme monipuolisia ja laadukkaita kulttuuritapahtumia.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen päällikkö
	Lisäämme palvelujemme myönteistä näkyvyyttä viestintäasiantuntijan avulla.	Luomme näkyvyyttä toiminnallemme sekä eri hankkeillemme, esim. keskustan uusi päiväkotikoti, Isnäsin koulukeskus ja Generalshagens skolanin peruskorjaus.	Kasvatus- ja sivistyslautakunta, Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta ja sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja
	Järjestämme kotoutumista tukevaa toimintaa.	Vuoden 2024 aikana valmistelemme uuden Loviisan kaupungin kotouttamisohjelman.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta ja sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja
Edistämme matkailua ja pidämme koko kunnan elinvoimaisena ylläpitämällä ja vahvistamalla sen eri osien vahvuuksia.			
Varmistamme, että Loviisa tunnetaan hyvistä sivistys- ja hyvinvointipalveluistaan sekä kulttuuristaan.	Palvelumme ovat asiakaslähtöisiä ja kuntalaisten arkea tukevia.	Jatkamme kyläpäivien järjestämistä (Liljendalpäivä, Pernajapäivä, Kymijokipäivä) ja tarjoamme kulttuuritapahtumia kylissä. Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus muodostavat yhdessä	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja

		lapsen kehityksen ja oppimisen jatkumon ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Eri toimijoiden suunnitelmallisella yhteistyöllä varmistamme, että lapsen oppimispolusta tulee eheä kokonaisuus, esim. koskien ”Digipolkua” sekä toimintasuunnitelmaa kielen tukemiseksi.	
Hyödynnämme asuntomessujen tuomaa näkyvyyttä Loviisan tunnettavuuden parantamiseksi.	Ylläpidämme palvelujemme saamaa myönteistä näkyvyyttä.	Kehitämme palvelujemme markkinointia asuntomessujen tuoman kokemuksen perusteella. Reagoimme palveluhenkisesti meille tuleviin yhteydenottoihin.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuse n johtaja
Ylläpidämme tasapainoista taloutta ja kohtuullista lainakantaa.			
Pysymme talousarviossa rakeenteelliset ja taloudelliset muutokset huomioiden.	Ratkaisuehdotuksemme ovat pitkäkestoisia.	Ennakointityöryhmän työn tuloksia tarkastellaan vuoden 2024 aikana.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuse n johtaja
Keskitymme toiminnan tehokkuuteen ja tuottavuuteen.	Henkilöstön määrä on optimaalinen.	Muutamme tehtävänkuvia ja sopeutamme henkilöstöresursseja tarpeiden mukaan.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuse n johtaja
	Tilat ovat tarkoituksenmukaiset.	Olemme tiiviissä ja jatkuvassa yhteistyössä tilapalvelujen kanssa sekä keräämme käyttäjäpalautetta.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuse n johtaja

2. HYVINVOIVAT ASUKKAAT JA VIIHTYISÄ KAUPUNKI

KESKUKSEN AVAINTAVOITTEET (1 VUOSI)	Vastuualueen avaintavoitteet (lautakuntataso)	Toimintasuunnitelma / Keino	Vastuulautakunta /henkilö
Lapsiystävällisessä kunnassa huomioimme lapsen edun kaikessa toiminnassamme.			
Toteutamme Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelmaa ja lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa.	Lasten oikeudet ovat strukturoidusti esillä kuntaorganisaation eri tasoilla.	Kehitämme dokumentointia.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja
Huomioimme lapsiparlamentin toiminnassamme.	Lapsiparlamentin asioita käsitellään toimielimissä.	Tuemme lapsiparlamentin aktiivista toimintaa esimerkiksi aloitteen eteenpäin viemiseksi.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja
Edistämme laaja-alaisesti loviisalaisten hyvinvointia ja lähipalveluita yhdessä kuntalaisten kanssa.			
Toteutamme hyvinvointisuunnitelmaa.	Uusi hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 valmistuu.	Hyvinvointisuunnitelman 2021–2024 arvioinnin pohjalta valmistelemme uutta hyvinvointisuunnitelmaa 2025–2028.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja
Pidämme kulttuuria, liikuntaa ja urheilua arvossa sekä edistämme kolmannen sektorin toimintaa.			
Järjestämme monipuolisia tapahtumia hyödyntäen myös yhteistyöverkostoja.	Järjestämme monipuolisia tapahtumia hyödyntäen myös yhteistyöverkostoja.	Toteutamme päivitettyä liikuntapoliittista ohjelmaa sekä kulttuurin ja kulttuurimatkailun edistämishjelmaa. Hyödynnämme kulttuurin asiantuntijatyöryhmää.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kulttuuri ja vapaa-aikatoimen päällikkö

Tuemme paikallista aktiivisuutta.	Vaikuttamistoimielinten yhteistoiminta on aktiivista.	Järjestämme vaikuttamistoimielinten yhteisiä keskustelutilaisuuksia.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuse n johtaja
	Tuemme kulttuuria, liikuntaa ja urheilua.	Myönnämme avustuksia ja mahdollistamme toiminnan.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuse n johtaja, Kansalaisopiston rehtori
Ehkäisemme nuorten syrjäytymistä.			
Toteutamme nuorten moniammatillisen ohjaus- ja palveluverkoston toimintasuunnitelmaa.	Nuorten moniammatillinen ohjaus- ja palveluverkosto kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa ja edistää toimintasuunnitelmansa toteutumista.	Vuoden 2023 tavoitteiden (Puututaan kiusaamiseen ja ehkäistään sitä. Edistetään nuorten terveyttä ja hyvinvointia. Vahvistetaan ehkäisevää päihdetyötä. Tavoitetaan nuori) toteuman ja tilastojen pohjalta laaditaan vuodelle 2024 toimintasuunnitelma.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointi-keskuksen johtaja

3. VAIKUTTAVA VARHAISKASVATUS JA KORKEATASOINEN KOULUTUS

KESKUKSEN AVAINTAVOITTEET (1 VUOSI)	Vastuualueason avaintavoitteet (lautakuntataso)	Toimintasuunnitelma / Keino	Vastuulautakunta /henkilö
<p>Koulutuksemme on hyvää, yksilöllistä, yhdenvertaista ja syrjinnästä vapaata. Varmistamme kaupungin lukiokoulutuksen ja kehitämme toisen asteen koulutusmahdollisuuksia kaikille, yhteistyössä koulutusta tarjoavien oppilaitosten kanssa.</p>			
<p>Huolehdimme että tilat, opetus ja opetusmateriaalit ovat yhdenvertaisia.</p>	<p>Huolehdimme että tilat, opetus ja opetusmateriaalit ovat ajan tasalla ja yhdenvertaisia.</p>	<p>Panostamme helppokulkuseen, viihtyisään ja turvalliseen ympäristöön, kuten esimerkiksi valmistelemalla Generalshagens skolaniin hissiasennusta ja edistämällä kouluruokasalien viihtyisyyttä.</p> <p>Tuemme, että uusi ammatillisen koulutuksen toimintamalli voi alkaa Loviisassa.</p>	<p>Kasvatus- ja sivistyslautakunta, koulutuspäällikkö</p>
<p>Mahdollistamme oppilaiden osallistumisen koulun toiminnan kehittämiseen.</p>	<p>Oppilaat- ja opiskelijat kokevat olevansa osallisia.</p>	<p>Oppilaat ja opiskelijat osallistuvat toiminnan kehittämiseen oppilas- ja opiskelijakuntien sekä Lapsiparlamentin kautta.</p>	<p>Kasvatus- ja sivistyslautakunta, koulutuspäällikkö</p>
<p>Panostamme oppimisen merkitykseen ja lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin.</p>	<p>Loviisalaiset lapset ja nuoret voivat hyvin ja heillä on edellytykset menestyä.</p>	<p>Taidekasvatus on olennaista lapsen kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. SKAPA-hanke jatkuu myös 2024. Hankkeen tavoitteena on nostaa taidekasvatuksen osuutta varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa, lisäämällä eri taideaineiden tarjontaa ja luoda enemmän mahdollisuuksia</p>	<p>Kasvatus- ja sivistyslautakunta, koulutuspäällikkö, varhaiskasvatuspäällikkö</p>

		<p>poikkitaiteellisen yhteistyön avulla.</p> <p>Pedagogisen työn lisäksi varhaiskasvatuksessa tehdään vanhemmuuden tukityötä.</p> <p>Tarjoamme Loviisan mallin mukaista kerhotoimintaa kaikissa kouluissa.</p>	
Kehitämme jatkuvasti ja aktiivisesti toimintaamme yhdessä kuntalaisten kanssa.			
Haemme aktiivisesti hankerahoitusta lasten ja nuorten tarpeet huomioiden.	Olemme tunnistaneeet kehittämisen tarpeen ja muun muassa hankkeen avulla vastaamme siihen oikealla mitoituksella.	<p>Hankerahoituksella varhaiskasvatuksessa kehitetään mm. erityisopettajille työparimallia. Työpareina työskentelevät varhaiskasvatuksen erityisopettajat toimivat työkuviensa mukaan joko konsultoivana tai yksittäisten ryhmien tai yksiköiden lisäresurssina kulloisenkin tarpeen mukaan.</p> <p>Jatkamme hyvinvointiohjaaja-toiminnan kehittämistä.</p>	Kasvatus- ja sivistyslautakunta, varhaiskasvatuspäällikkö ja koulutuspäällikkö
Varhaiskasvatus on lapsen hyvän elämän, kehityksen ja oppimisen edistäjä.			
Pyrimme siihen, että yli kolmivuotiaiden lasten osallistumisaste kaupungin varhaiskasvatuksessa on vähintään 90 prosenttia.	Yli kolmivuotiaiden lasten osallistumisaste kaupungin varhaiskasvatuksessa on vähintään 90 prosenttia.	Palvelujärjestelmän rakenteilla mahdollistetaan varhaiskasvatukseen osallistumista.	Kasvatus- ja sivistyslautakunta, varhaiskasvatuspäällikkö
Palvelut ovat hyvin organisoituja ja laajasti saatavilla ympäri kaupunkia.			

Asiakastyytyväisyys on hyvällä tasolla.	Palvelut ovat hyvin organisoituja ja saatavilla.	Palvelujen oikea mitoitus suhteessa lasten ja oppilaiden määrään.	Kasvatus- ja sivistyslautakunta, varhaiskasvatuspäällikkö ja koulutuspäällikkö
	Varmistetaan, että kaikkein pienituloisimmilla kuntalaisilla on mahdollisuus osallistua kansalaisopiston kursseille.	Haemme aktiivisesti projektirahoituksia ja kurssialennukset suunnataan heikoimmassa asemassa oleville.	Kasvatus- ja sivistyslautakunta, kansalaisopiston rehtori
	Koulutus on laadukasta.	Kehitämme kaikkia kouluja mm. kouluterveyskyselyn ja Teaviisarin tulosten perusteella.	Kasvatus- ja sivistyslautakunta, koulutuspäällikkö
Henkilöstömme on alansa asiantuntijoita.			
Varmistamme että henkilöstö täyttää kelpoisuusvaatimukset.	Muodollisesti kelpoisen henkilöstön osuus määräaikaisten osalta on vähintään 90 prosenttia.	Hyvän työnantajakuvan antamiseksi tuemme kokonaisvaltaista viihtymistä työssä ja huolehdimme kilpailukykyisestä palkkatasosta.	Kasvatus- ja sivistyslautakunta, varhaiskasvatuspäällikkö ja koulutuspäällikkö
Tuemme henkilöstön osallistumista koulutuksiin.	Koulutussuunnitelma vastaa alan tarpeita.	Henkilöstö osallistuu koulutuksiin suunnitelman mukaisesti.	Kasvatus- ja sivistyslautakunta, varhaiskasvatuspäällikkö ja koulutuspäällikkö

4. SUJUVA PÄÄTÖKSENTEKO

KESKUKSEN AVAINTAVOITTEET (1 VUOSI)	Vastuualueen avaintavoitteet (lautakuntataso)	Toimintasuunnitelma / Keino	Vastuulautakunta /-henkilö
Päätösprosessimme on osaavaa, ennakoitavaa, avointa ja kunnioittavaa.			
Päätöksentekomme on osaavaa, sujuvaa, ennakoitavaa, avointa ja läpinäkyvää.	Saamme keskustelemalla yhteisen linjan ja yhteisymmärryksen.	Valmistelemme asiat perusteluineen hyvissä ajoin päätöksentekoon.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja
Tiedotamme ajankohtaisista asioista eri kanavissa. Kuuntelemme kuntalaisten mielipiteitä ja toiveita sekä luomme mahdollisuuksia osallistumiselle.			
Käytämme monipuolisesti sekä perinteisiä tiedotuskanavia että sosiaalista mediaa tavoittaaksemme mahdollisimman suuren vastaanottajajoukon.	Edistämme osallistuvaa toimintakulttuuria.	Vastuualueet hyödyntävät monipuolisesti omia vuorovaikutusta mahdollistavia foorumeja kohderyhmän mukaan. Vuoden 2024 aikana ruokapalvelupäällikkö kuulee oppilaskuntien hallituksia ja Lapsiparlamenttia.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja
Jatkamme osallistuvaa budjetointia.	Hyödynnämme vuoden 2023 kokemuksia osallistuvasta budjetoinnista.	Olemme mukana toteuttamassa osallistuvassa budjetoinnissa voittavaa ideaa.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja
Kehitämme keskuskohtaista tiedottamista.	Kehitämme keskuskohtaista tiedottamista resurssien sallimissa puitteissa.	Otamme nuorisopassin, joka on nuorille tarkoitettu hyvinvointisovellus, käyttöön.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen päällikkö

		Valmistaudumme koulutuksen vastuualueella Wilman ja Primuksen korvaavan DigiOne-sovelluksen käyttöönottoon.	Kasvatus- ja sivistyslautakunta, koulutuspäällikkö
		Varhaiskasvatuksessa otetaan käyttöön CGI Vesan viestintäpalvelu, joka sujuvoittaa henkilöstön ja lasten huoltajien välistä viestintää.	Kasvatus- ja sivistyslautakunta, varhaiskasvatuspäällikkö
		Hyödynnämme viestintäasiantuntijaa keskuskohtaiseen ja ajankohtaiseen tiedottamiseen.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja
Vaikutusten arviointi on luonteva osa päätösten valmistelua.			
Hyödynnämme vaikutusten arviointipohjia.	Kouluttaudumme vaikutusten arvioinnin käyttöön.	Varmistamme, että kaikilla vastuualueilla tunnetaan lapsivaikutusten (LAVA) arviointi ja liikunta- ja liikkumisvaikutusten arviointia (LIVA).	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja
Päätöksenteossa huomioimme kestävän kehityksen ja olemme hiilineutraali kaupunki vuonna 2035.			
Otamme kasvihuonekaasupäästönäkökulman huomioon kaikessa merkittävässä päätöksenteossa ja hankinnoissa.	Hankintaprosessissa suosimme hiilineutraaleja ja vähäpäästöisiä ratkaisuja.	Kaikessa toiminnassamme huomioimme kestäviä ratkaisua. Huomioimme hiilineutraalisuuden tulevan koulukuljetuskilpailutuksen valmistelussa.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja

Noudatamme suunnitelmaa päästöjä vähentävistä toimenpiteistä, täydennämme suunnitelmaa lisätavoitteilla ja laadimme vastaavan suunnitelman investoinneista.	Tulevissa investointihankkeissamme noudatamme kaupungin suunnitelmaa päästöjä vähentävistä toimenpiteistä.	Tulevat investoinnit ovat muun muassa keskustan uusi päiväkotikoti, kirjasto ja liikuntahalli. Kyseiset hanketyöryhmät huomioivat kaupungin tavoitteet päästöjen vähentämiseksi.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja
Liitymme kunta-alan energiategokkuussopimukseen.	Vähennämme energiakulutusta.	Kannustamme koko keskuksen henkilöstöä tietoisesti vähentämään energiankulutustaan.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja
Kaksikielisyys on elinvoimaista.			
Annamme palveluita molemmilla kielillä.	Annamme palvelua asiakkaan toivomalla kielellä suomeksi tai ruotsiksi.	Loviisan kansalaisopisto järjestää henkilöstölle kielikursseja.	Kasvatus- ja sivistyslautakunta, kansalaisopiston rehtori
		Tapahtumamme ovat lähtökohtaisesti kaksikielisiä.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen päällikkö

2. ARVOSTETTU HENKILÖSTÖ

KESKUKSEN AVAINTAVOITTEET (1 VUOSI)	Vastuualueason avaintavoitteet (lautakuntataso)	Toimintasuunnitelma / Keino	Vastuulautakunta /-henkilö
Edistämme henkilöstön hyvinvointia, työssä viihtymistä ja työkykyä kaikessa toiminnassamme.			
Käytämme eri keinoja henkilöstön voimavarojen vahvistamiseksi ja työkuormittavuuden hallitsemiseksi.	Vahvistamme työkyvyn tukitoimia.	<p>Toimimme Loviisan kaupungin Aktiivisen tuen mallin mukaisesti. Hyödynnämme muun muassa seuraavia keinoja: työnohjaus, Hyvän mielen työpaikka, Tyhy-aktivaattorit ja Auntie. Tapaamme säännöllisesti työterveyshuollon kanssa seurataksemme henkilöstön hyvinvointia.</p> <p>Vaateraha varhaiskasvatuksen henkilöstölle lisää Loviisan kaupungin vetovoimaisuutta työnantajana ja on konkreettinen kädenojennus työolojen parantamisen suuntaan, sekä osoitus varhaiskasvatuksen ammattilaisten työn arvostamisesta.</p>	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja

Henkilöstömme määrä ja osaaminen on mitoitettu suhteessa tehtäviin. Varaamme riittävästi aikaa esihenkilötehtäviin.			
Henkilöstökyselyn tulosten perusteella vähintään 80 prosenttia työntekijöistä ja esihenkilöistä kokee, että heillä on riittävästi aikaa työtehtävien suorittamiseen.	Vähintään 80 prosenttia työntekijöistä ja esihenkilöistä kokee, että heillä on riittävästi aikaa työtehtävien suorittamiseen.	Henkilöstön työaikaa seurataan kaikilla tasoilla. Työajan riittämättömyys tunnistetaan ja siihen puututaan.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja
Henkilöstökyselyn tulosten perusteella vähintään 80 prosenttia kokee, että he voivat käyttää tietojaan ja taitojaan työssään.	Vähintään 80 prosenttia työntekijöistä ja esihenkilöistä kokee, että he voivat käyttää tietojaan ja taitojaan työssään.	Edistämme työntekijöiden itsetuntemusta mm. vuorovaikutuksen ja erilaisten itsearviointimenetelmien avulla, koska hyvä itsetuntemus luo pohjan työhyvinvoinnille ja työkyvylle.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja
Jokainen työntekijä tuntee tulevansa kuulluksi ja työtä kehitetään yhdessä henkilöstön kanssa.			
Henkilöstökyselyn tulosten perusteella vähintään 90 prosenttia vastaajista kokee, että heillä on mahdollisuus vaikuttaa omaan työhönsä.	Liitämme oman osaamisemme muiden osaamiseen ja hyödynnämme muiden asiantuntemusta.	Kevan henkilöstökyselyn tulosten perusteella kehitämme työtä yhdessä henkilöstön kanssa. Edistämme verkostoitumistaitoja.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja
Laadimme työn tavoitteet ja päämäärät yhdessä henkilöstön kanssa ja arvioimme vuosittain työkuviin, työtehtävien ja työprosessien ajantasaisuutta ja toimivuutta.			
Tehtävänkuvat ovat ajan tasalla.	Tehtävänkuvat ovat ajan tasalla ja varaamme aikaa uuden oppimiseen.	Päivitämme tehtävänkuvia osaamisen ja työelämän tarpeiden osalta.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja ja päälliköt
Jokaisen työntekijän kanssa käydään vuosittain kehityskeskustelu tai työyhteisöissä on käyty ryhmäkehityskeskustelut.	Jokaisen työntekijän kanssa on käyty kehityskeskustelu.	Kehityskeskustelut käydään vuosittain.	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja ja päälliköt
Tuemme henkilöstöä muuttuvassa maailmassa ja työympäristössä.			

<p>Henkilöstön koulutus on suunnitelmallista ja vastaa tarpeita.</p>	<p>Koulutussuunnitelma vastaa alan tarpeita.</p>	<p>Mahdollistamme edellytyksiltään erilaisten työntekijöiden oppimisen.</p>	<p>Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja ja päälliköt</p>
--	--	---	--

Vastuualueen avaintavoitteet, toimintasuunnitelmat sekä tavoitteiden toteutumisen seuranta vuosille 2024–2026

Vastuualueen nimi: Hyvinvoinnin palvelut

Vastuuhenkilö: kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen päällikkö

Vastuualueen tehtävät

Vastuualueen tehtävänä on luoda edellytyksiä hyvinvointipalveluille liikunta-, nuoriso- ja kulttuuritoiminnan sekä museo- ja kirjastopalvelujen alalla, tukea, vahvistaa, järjestää ja kehittää hyvinvointipalveluita sekä raportoida niistä ja seurata niitä.

Vastuualueen toiminnan painopisteet

Kaupungin kulttuuri-imagoa ylläpidetään ja kehitetään järjestämällä monipuolisia ja laadukkaita kulttuuritapahtumia ammattimaisesti ja suunnitelmallisesti. Kulttuuripalvelut panostavat eri sidosryhmien kanssa toimintasuunnitelman ja osallisuusohjelman mukaisesti kulttuurikasvatustyöhön. Kulttuuripolkua päivitetään sekä laajennetaan sen tarjontaa eri vuosiluokille sekä toisen asteen opiskelijoille. Kulttuuriseen nuorisotyöhön tekemällä siitä helpommin käytettävää työkalupakkia nuorisotyön avuksi, sekä senioriyhteistyöhön, jotta myös senioreiden hyvinvoinnin tueksi on tarjolla monipuolista ohjelmaa.

Loviisan kaupungin uusi taideohjelma hyväksytään ja otetaan käyttöön. Kaupunki toimii ohjelman mukaisesti taidehankinnoissaan. Kaupunki tukee kolmannen sektorin toimijoita taloudellisesti ja kulttuuritapahtumien järjestelyissä.

Kulttuuripalveluja kehitetään perintövarojen ja laaditun toimintasuunnitelman pohjalta. Kulttuuripalveluiden kehittämiseen tarkoitettu perintö käytetään seuraaviin kokonaisuuksiin:

- a) nuorten hyväksi nuorisovaltuuston ja Ohjaamon ehdotuksien pohjalta
- b) osallistavan budjetoinnin toimintamallia hyödyntäen Loviisan kylien hyväksi
- c) avoimen ideakilpailun tuotosten perusteella kestäväään ja pitkäaikaiseen toimintaan ja/tai tuotokseen.

Jäljelle jäävä perintöraha käytetään kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan myöhemmin tekemän päätöksen mukaisesti.

Loviisan kaupunki vaalii Mikael Agricolan elämäntyötä ja muistoa.

Kulttuurimatkailua kehitetään suunnitelmallisesti yhdessä muiden toimijoiden, muun muassa elinkeino ja infrastruktuurikeskuksen, Cursor Oy:n ja seudun muiden toimijoiden kanssa. Ihana Loviisa -tuotetta kehitetään matkailijoiden tueksi, aktiivinen SoMe ja nettisivuston ylläpito. Pyritään nostamaan Loviisaa aktiivisena kulttuuritapahtumien kaupunkina, yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kulttuurimatkailun kehittämisen ensisijaiset hankkeet ovat valotapahtuma, pr-video ja Svartholma. Yhteistyö jatkuu Careeria ammattioppilaitoksen kolmannen vuoden media-alan opiskelijoiden kanssa työssäoppimisjaksojen muodossa. Loviisan pisarat -neulemalliston seuraava tuote on neuletakki, ohje julkaistaan helmikuun 14 päivä, ystävänpäivänä. Lapaset ja pipo ovat Loviisan pisarat -tuoteperheen viimeiset osat ja ohjeet julkaistaan Loviisanpäivänä 25.8. Loviisan joulutapahtumaa kehitetään Loviisan yrittäjien ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Uuden pääkirjaston suunnittelua jatketaan kirjaston hankesuunnittelutyöryhmässä. Koko

Suomen kuntien yhteinen e-kirjasto avataan vuoden 2024 alussa. Loviisan kirjasto kuin muut Helle-kirjastoverkostoon kuuluvat kirjastot liittyvät mukaan. Kansallinen e-kirjasto edistää kuntalaisten tasa-arvoista mahdollisuutta käyttää e-aineistoja ja tietoisuus e-aineistopalveluista nousee.

Loviisan kaupungin museota kehitetään yhä ammattimaiseen suuntaan. Näyttelyproduktiot ovat korkealaatuisia satsauksia, jotka perustuvat tietoon ja tutkimuksiin. Kokoelmia luetteloidaan sähköisen tietokantaan nykystandardien mukaan ja julkaistaan Finnahakupalvelussa tutkijoiden ja muun yleisön käyttöön. Yleisötyö on edelleen iso osa museon arkea. Järjestetään koululaisille ja päiväkotiryhmille sopivia kerroksia. Museon viestintä on ajankohtainen ja oivaltava käyttäen monipuolisesti erilaisia kanavia. Loviisan kaupungin museo on vuodesta 2024 pääsemässä valtiosuuden piiriin.

Loviisan Ohjaamon toimintamallia kehitetään jatkuvasti yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Nuorisopalvelut ylläpitävät Loviisan ohjaamotoimintaa. Koronaviruspandemian ja Ukrainan sodan vaikutus nuoriin on huomattavissa toiminnassa ja nuorten voinnin heikentymisessä. Hyvinvointialueen kautta Ohjaamossa on enemmän palveluita kuin ennen ja tätä näemme tärkeänä ylläpitää. TE-uudistuksen 2025, vaikutus Ohjaamon toimintaan kartoitetaan vuonna 2024.

Etsivän nuorisotyön asiakasmäärä todennäköisesti jatkaa kasvuaan kuten vuonna 2023. Erityisnuorisotyön kehittämistä jatketaan yksilö- ja pienryhmäpainotteisesti. Laadukkaan työn edellytyksenä on riittävät resurssit.

Nuorisopalvelut sai lisää hankerahoitusta koulunuorisotyöhön ja hanke jatkuu vuoden 2024 loppuun. Tämän ennalta ehkäisevän hankkeen avulla koulunuorisotyöntekijä työskentelee neljässä eri koulussa sekä nuorisotilassa. Nuorisotyön muut painopisteet vuonna 2024 ovat saada nuorten mopotoiminta käyntiin Loviisassa sekä kehittää liikkuva nuorisotyötä, tilatoiminta, kerhotoiminta ja Nuorisopassi applikaation käyttö. Tämän lisäksi videointitila ja graffitiseinä ovat suunnitteluvaiheessa.

Vuonna 2024 nuorisopalveluilla on tavoitteena aloittaa ja kehittää kansainvälistä nuorisotyötä.

Liikuntapalvelut toimivat liikuntapoliittisen ohjelman mukaisesti. Kaupunki järjestää ohjattua senioriliikuntaa kaikissa kaupungin kyläkeskuksissa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan uima- ja pelastautumistaidot ovat osa liikunnan opetuksen sisältöjä. Loviisan kaikki 2-luokkalaiset tulevat harjoittamaan uintitaitojaan 5 kertaa lukuvuoden aikana, liikuntapalveluiden uimaopettajan johdolla. Myös muiden luokka-asteiden on mahdollisuus käyttää palvelutalon allasta sekä resurssien salliessa heille tarjotaan uimaopetusta. Työikäisten liikuntaneuvontaa jatketaan, kirjaamissopimus kunnan ja hyvinvointialueen välillä mahdollistaa toiminnan jatkumisen. Liikuntapalvelut kouluttavat vertaisohjaajia senioreiden voima- ja tasapainoryhmiin. Liikunnanohjaajat ja hyvinvointisuunnittelija koordinoivat kaupungin kerhotoiminnan hankkeita: Harrastamisen Suomen malli, OPH ja Paikallinen harrastustoiminta.

Uuden liikuntahallin suunnittelua jatketaan hankesuunnittelutyöryhmässä.

Hyvinvointipalvelut koordinoi Loviisan poikkihallinnollista HYTE-työtä, vammais- ja vanhusneuvostoja, ulkoiluystävällisyyttä, senioriviikkoa, senioreille suunnattua palvelulinjaa ja seniorirahastoa sekä sosiaali- ja terveysalan yhdistysten Yhdistysfoorumia Loviisassa yhteistyössä Loviisan Järjestöt ry:n kanssa.

Hyvinvointipalvelut toimii Loviisan kaupungin ja Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön strategisen sopimuksen mukaisesti yhteisissä hyte-työryhmissä ja verkostoissa.

Nuorisovaltuusto, vanhuusneuvosto ja vammaisneuvosto sekä lapsiparlamentti edistävät ja kehittävät yhteistyötä kunnan eri elinten kanssa käytävän, aktiivisen vuoropuhelun kautta.

Maahanmuuttopalveluiden tavoitteena on sujuva ja hallittu kotouttaminen. Maahanmuuttajien avulla kunta saa uusia asukkaita ja työvoimaa. On tärkeää turvata osaavan työvoiman saatavuus. Kiintiöpakolaisia vastaanottavana kuntana on Loviisan kaupunki voinut palkata kotoutumisohjaajan maahanmuuttokoordinaattorin avuksi pakolaisten vastaanoton ja kotoutumisen tehtäviin työ- ja elinkeinoministeriön erityisavustuksen turvin 30.6.2025 asti. Toiminnan painopisteenä on ajantasainen tilannekuva, laadukas ja oikea-aikainen ennakointi sekä toimintaympäristön nopeisiin muutoksiin vastaaminen monialaisessa yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Toiminnassa keskeisenä painopisteenä on erityisen haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tarpeiden huomioiminen perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen. Tavoitteena on myötävaikuttaa siihen, että syksyllä 2023 Loviisassa alkanut kotoutumiskoulutus säilyy Loviisassa. Lisäksi tulee varautua työvoimapalvelu-uudistukseen ja kotoutumislain kokonaisuudistukseen vuoden 2025 alusta, koska ne vahvistavat kunnan keskeistä vastuuta kotoutumisen edistämiseksi. Maahanmuuttopalveluiden kohderyhmä on 2025 alkaen laajempi ja monialaisempi. Vuoden 2024 aikana on myös valmisteltava uutta Loviisan kaupungin kotouttamisohjelmaa, koska nykyinen ohjelma kattaa vuodet 2021–2024 (KV 15.12.2021 § 68).

Toimintaympäristön muutokset suunnittelukaudella ja käynnissä olevat hankkeet

Hankkeet

- Loviisan malli – hauskaa harrastaa (koulutuksen hanke yhteistyössä vapaa-aikapalveluiden kanssa)
- Nuorisotyö kouluissa -hanke
- Liikkuva Loviisa -hanke
- Lasten- ja nuorten paikallinen harrastustoiminta Loviisassa
- Loviisan etsivä nuorisotyö
- Kirjaston kautta merkityksellisyyteen
- Skapa hanke – Loviisan kulttuurikylpy
- Tesjoen lähiliikuntapaikan kunnostus
- Keskustan skeittipaikka
- Liikuntahallin suunnittelu
- Haetaan Liikkuvat-kokonaisuuden hankerahoituksia (liikunnallisen elämäntavan edistäminen eri ikä- ja väestöryhmissä).
- Kummikuntana Kuntaliiton Ysipykälä-hankkeessa

Riskiarvio

Palvelujen järjestämistä voi haitata, mikäli tilat eivät ole palveluihin sopivia tai niiden kunto on palvelujen järjestämiseksi riittämättömiä tai huonokuntoisia.

Yhdyspintatyö Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa on kehitettävä.

Palveluiden järjestäminen tasapuolisesti koko laajassa kaupungissa on haasteellista.

Budjetoimattomiin hankkeisiin osallistuminen lisää kustannuksia, vaikka nettovaikutus olisi ulkopuolisen rahoituksen takia pienempi.

Toimintaa varten käytettävissä olevat ulkoiset määrärahat

Hyvinvoinnin palvelut

Vastuualueen tuloarvio ja määrärahat (ohjeellinen)

	TILINPÄÄTÖS 2022	TALOUSARVIO 2023 muutoksineen	TALOUSARVIO 2024
Toimintatuotot	378 998	282 645	370 400
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintakulut	-2 352 628	-2 771 498	-2 993 219
Toimintakate ulkoinen	-1 973 630	-2 488 853	-2 622 819
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>	-2 256	-2 255	-2 255
<i>Sisäiset erät, netto</i>	-1 744 392	-1 901 718	
<i>Laskennalliset erät, netto</i>	-37 196	-85 204	

Yksikkökustannukset, suoritteet ja tunnusluvut (informatiivinen tieto) (ulkoiset), vapaa-aika

	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024
Myönnetyt avustukset/asukas			
Liikuntatoiminta	3,3	3,3	3,5
Nuorisotoiminta	1,8	1,9	2
Nuorisotilojen aukiolo			
Iltoja/viikko	3	6	5
Nuoria/nuorisotila/päivä			
Forum	30	50	50
Nuoria/nuorisotila/viikko			
Muut nuorisotilat (Iliikuva)	30	40	50
Ohjaamo			20
Tapahtumat		5	15
Osallistujat		300	500
Liikuntahallien käyttöaste			
Liikuntahalli			
Myönnettyjä liikuntavuoroja	34	40	40
Yhdistyksiä	7	8	8
Ryhmiä	32	23	30
Agricolahalli			
Myönnettyjä liikuntavuoroja	30	45	40
Yhdistyksiä	10	12	12
Ryhmiä	24	35	30
Jäähalli			
Myönnettyjä liikuntavuoroja	37	37	37
Yhdistyksiä	7	9	7
Ryhmiä	22	20	22
Vapaa-aikapalveluiden järjestämiä			
Nuorisokerhoja (mukaan lukien koulunuorisotyö)	10	9	5
Leirejä	5	7	6
Etsivän nuorisotyön ja Ohjaamon ryhmät	8	5	5
Liikuntakerhoja, lapset ja nuoret	3	3	3
Tapahtumia	45		
- nuoriso (sis. koulunuorisotyö)		35	35
- etsivät ja Ohjaamo		23	23
- liikunta		15	15
Aikuisryhmiä	17	17	17
Liikuntaneuvonta	20	30	35
Tuettuja nuorisokerhoja	2	3	3
Loviisan malli –hauskaa harrastaa (Suomi malli)	32	30	30
Nettokustannus, €/asukas, liikuntatoiminta	uusi tunnusluku 2024	uusi tunnusluku 2024	18,3 ulk.

Yksikkökustannukset, suoritteet ja tunnusluvut (informatiivinen tieto) (ulkoiset), kirjasto ja kulttuuri

	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024
Myönnetyt avustukset kulttuuritoimi	uusi tunnusluku 2024	uusi tunnusluku 2024	5,3
Nettokustannus, €/asukas, museotoiminta	10,2 ulk.	13,9 ulk.	15,2 ulk.
Erikoisnäyttelyjä Komendantitalossa	4	2	2
Eriyistäpahtumia Komendantitalossa	10	7	7
Tapahtumia pajamuseossa	18	15	15
Museon muita tapahtumia	6	5	5
Digitalisoituja esineitä	760	500	500
Museokävijöitä Komendantitalo	4186	4 500	4 500
Ruotsinpyhtään ruukin pajamuseo	15250	15 000	15 000
Viirilä	70	150	150
Nettokustannus, €/asukas, kulttuuritoiminta	27,6 ulk	32,8 ulk.	35,1 ulk.
Kulttuuritapahtumia	58	60	60
Nettokustannus, €/asukas, kirjastotoiminta	52,0 ulk	52,4 ulk.	55,2 ulk.
Kirjastojen kokonaislainaus	122 072	120 000	125 000
Lainausta/asukas	8,4	8,1	8,5
Kävijämäärä kirjastoissa	78495	85 000	80 000
Tapahtumia kirjastoissa	181	200	180
Kirjastoyksiköitä kirjastoja	4	4	4
kirjastoautot	1	1	1
lukunurkkaukset	4	4	4